

Global Economic Process Approach to the Right of Political Parties in Turkey

Dilsad Turkmenoglu Kose
Sakarya University, Faculty of Political Sciences,
Department of Political Science and Public Administration, Sakarya / Turkey
E-mail: dturkmenoglu@sakarya.edu.tr

Bu çalışmanın özeti; "Küresel Ekonomik Sistemin Türkiye'deki Siyasi Partilere Etkileri: AKP ve MHP Örnekleri" başlığı altında, 4th SCF International Conference on "Economic and Social Impacts of Globalization and Future of Turkey-EU Relations", 26-28 April 2018 Nevşehir- Turkey'de sunulmuştur.

Abstract

The globalization of the economy can be regarded as the internationalization of free market economy, competition, production and consumption relations. These internationalization traits began to penetrate societies as a phenomenon of globalization since the end of the Cold War in the 1990s. It is widely accepted that one of the priority areas of globalization is economy.

Therefore, there are different approaches to the evaluation of aspects of globalization from the theoretical and practical point of view. These different approaches, which can be attributed to increased cross-border interdependence and the integration of money markets, are also manifested in the political positions of political parties. In this context, the political parties' problems arising from the global economic system seem to be extremely important for them to come to power and / or to stay in power. Working in Turkey representing the right-wing politics, and in many respects has similar grassroots Located in parliament, which is made out of two political parties JDP and the NMP samples. Thus, it is aimed to see whether the approaches of these two parties to the global economic system reflect the interconnection processes of the political parties. In this context, a study was conducted using questionnaires and structured interview methods. Thus, it was observed that the political parties following policies compatible with the global economic system followed more linear policies with their party bases and they were more successful in general political processes and policies.

Keywords: Globalization, Economy, Political Parties, JDP, NMP.

Küresel Ekonomik Süreçlere Türkiye'deki Sağ Siyasi Partilerin Yaklaşımları

Öz

Ekonominin küreselleşmesi, serbest piyasa ekonomisinin, rekabetin, üretim ve tüketim ilişkilerinin uluslararası hale gelmesi olarak değerlendirilebilir. Bu uluslararasılaşma özellikle 1990'larda Soğuk Savaşın sonlanmasından itibaren küreselleşme olgusu olarak, geri dönüşü olmayan bir hızla toplumlara nüfuz etmeye başlamıştır. Küreselleşmenin öncelikli nüfuz alanlarından birinin ekonomi olduğu yaygın kabuller arasındadır. Dolayısıyla küreselleşmenin yönlerinin teorik ve pratik açıdan değerlendirilmesine ilişkin farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Artan sınır ötesi karşılıklı bağımlılık ve para piyasalarının bütünleşmesi gibi örneklerle dayandırılabilir olan bu farklı yaklaşımlar, siyasi partilerin politik konumlanışlarında da kendisini göstermektedir. Bu kapsamda siyasi partilerin küresel ekonomik sistemden kaynaklanan sorunlar bu sorunların çözüm yollarına ilişkin politikaları üretmesi iktidara gelebilmeleri ve/veya iktidarda kalabilmeleri için son derece önemli gözükmektedir. Çalışma Türkiye'nin sağ siyaseti temsil eden, mecliste yer alan ve birçok açıdan benzer tabana sahip iki siyasi partisi olan Ak Parti ve MHP örnekleri üzerinden yapılmıştır. Böylece bu iki partinin küresel ekonomik sisteme yaklaşımlarının siyasi partilerin tabanları ile olan uyum süreçlerinin birbirlerini yansıttığı

yansıtmadıklarının görülmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda anket ve yapılandırılmış mülakat yöntemlerinin bir arada kullanıldığı bir çalışma yapılmıştır. Böylece küresel ekonomik sistemle uyumlu politikalar takip eden siyasi partilerin hem parti tabanları ile daha doğrusal politikalar takip ettikleri hem de genel siyasi süreç ve politikalarda daha başarılı oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Ekonomi, Siyasi Partiler, Ak Parti, MHP.

Giriş:

1980'li yıllardan itibaren dünya ekonomisinde meydana gelen gelişmeler, akademik çalışmaların küreselleşme kavramı ve bu kavramın temel sacayaklarından biri olan küresel ekonomi üzerinde yoğunlaşmasında etkili olduğu görülmektedir. Aslında çok da yeni olmayan küreselleşme kavramı üzerine tartışmaların yoğunlaşmasında ve küreselleşmenin ekonomik boyutunun ön plana çıkmasında; Sovyetler Birliği'nin dağılması, Avrupa Birliği'nin ilan edilmesi ve bu yıllarda büyük hız kazanan iletişim ve haberleşme alanında yaşanan devrim niteliğindeki yenilikler etkili olmuştur. Küreselleşme ve ekonomik boyutu etrafında meydana gelen fikri kutuplaşmalar, kavramın önemini artırmış ve bu konudaki tartışmalar hız kazanmaya başlamıştır.

Dünya ekonomisi küresel ekonomik sistem adı altında evrilirken, Bretton Woods sistemi ve ikiz kurumları olan IMF ve Dünya Bankası ile uluslararası hale gelmiş ve bu süreç GATT (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması) ile devam etmiştir (Karaçay, 2016: 93-114). Fakat küresel dönüşüm ile ivme kazanmış, ülkeler, tüm diğer küresel ve hatta küresel olmadığını iddia eden yapılanmalar arasında karşılıklı bağımlılığa dayalı bir yapının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca Soğuk Savaşın sona ermesi ile birlikte yaklaşık iki milyar insan daha kapitalist serbest pazar ekonomisine kollarını açmış ve onun kurallarına göre yaşamaya başlamışlardır. 1995 yılında kurulan Dünya Ticaret Örgütü (WTO), GATT'ın yerini almıştır (Usal, 2008: 231- 246). Artık WTO'nun çekici motor rolünü üstlendiği dünya ekonomisinde ulusal ekonomiler artan bir hızla uluslararası ticaret, sermaye ve işgücü akımları ile etkileşimde bulunmakta bir tür küresel entegrasyon süreci yaşanmaktadır. Yeni enformasyon teknolojilerinin gelişmesi, uluslararası ekonomik işbirliğinin ve ticaretin serbestleşmesi sürecinin hızlanması ve yoğun bir üretim artışı ile ortaya çıkan küresel düzeydeki özel ve çok uluslu şirketler, ekonominin küreselleşmesinin değişik boyutları olarak karşımıza çıkmaktadır (Dikkaya ve Deniz: 2006; 163-181). Ekonominin küreselleştiği bu süreçte ulus-devlet yönetim anlayışının da değişime uğradığı görülmektedir. Ortaya çıkan küreselleşme süreçlerine uygun politikalar üreten, küresel krizler karşısında önlem alabilen ve küresel süreçler uyumlu ulus-devlet formları ön plana çıkmaya başlamıştır. Dolayısıyla yaşanan süreç siyasi partilerin politikalarını da önemli kılmaktadır. Siyasi partilerin iktidara gelebilmek ve iktidar da kalabilmek adına sadece ulusal politikalar üretmesi değil, tüm küresel süreçleri de gözetten politikalar üretmeleri, mücadele alanlarını ve söylemlerini buna uygun oluşturmaları önemli görülmektedir.

Ortaya çıkan bu küresel sistem, yönetimlerin çok daha etkin olmasını gerektirmekte; ideal anlamda, yalnızca ticaret ve parasal akımların değil, ekonomik ve ekonomik olmayan yapıların da etkileşim haline gelmelerini teşvik edip düzenleyen bir yapının oluşmasını da talep etmektedir (Rhodes, 1995: 385-386). Küresel dönüşüm yoğun olarak son yirmi-otuz yılın ürünü olarak değerlendirilmektedir ve devam eden ekonomik küreselleşme süreci karşılıklı bağımlı bir yapının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Soğuk savaşın sona ermesi ise bu süreci hızlandırıcı bir etki yaratmış ve bugün neredeyse tüm dünyanın küresel serbest piyasa ekonomisinin kurallarına göre yaşadığını söylemek mümkün hale gelmiştir.

Bu arka plandan hareketle çalışmada, küreselleşmenin ekonomik boyutu ile küreselleşme etrafında meydana gelen temel sorunlara eleştirel bir yaklaşımda bulunularak, ortaya çıkan belli başlı sorun alanlarına değinilmektedir. Bu kapsamda siyasi partilerin küresel ekonomik sistemden kaynaklanan sorunlar bu sorunların çözüm yollarına ilişkin politika üretmesi iktidara gelebilmeleri ve/veya iktidarda kalabilmeleri için son derece önemli gözükmektedir. Çünkü küresel sistemin vazgeçilmez yapılanmalarından olan ulus-devletlerin birincil dereceden politika üretene ve uygulayıcısı siyasi partilerdir. Çalışma Türkiye'nin sağ siyaseti temsil eden, mecliste yer alan ve birçok açıdan benzer tabana sahip iki siyasi partisi olan Ak Parti ve MHP örnekleri üzerinden yapılmıştır. Böylece bu iki partinin küresel ekonomik sisteme yaklaşımlarının siyasi partilerin tabanları ile olan uyum süreçlerinin birbirlerini yansıtip yansıtmadıklarının görülmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda anket yönteminin kullanıldığı bir çalışma yapılmıştır. Böylece küresel ekonomik sistemle uyumlu politikalar takip eden siyasi partilerin hem parti tabanları ile daha doğrusal politikalar takip ettikleri hem de genel siyasi süreç ve politikalarda daha başarılı oldukları görülmüştür.

1.Araştırmanın Amacı ve Metodolojisi

Türkiye’deki sağ siyasi partilerden küresel ekonomik sistem konusunda nasıl bir değerlendirmeye gittiklerini anlamak, sağ siyasal spektrumda mecliste bulunan partilerin küresel ekonomik sistemle gelen sorunlara çözüm yolları üretebilmek partizanları ile nasıl bir etkileşim içerisinde olduklarını görmek çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır. Ayrıca çalışmada, küresel ekonomik sisteme açık ve genel hatlarıyla entegre olmuş bir ülkenin, siyasi partileri, siyasetçisi ve partilileriyle süreci nasıl algıladığını, nasıl bir tepki geliştirdiği değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1.1.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi ve Yöntemi

Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de küresel ekonomi konusu pek çok akademisyen, entelektüel ve araştırmacının ilgisine mazhar olmuştur. Özellikle küresel ekonomik krizlerin patlak verdiği dönemlerde bu ilgi daha artma eğiliminde olmuştur. Bu çalışma ise spesifik olarak, Türkiye’deki sağ siyaset tarafından bakıldığında küreselleşmenin nasıl algılandığını, nasıl yorumlandığını, küresel ekonominin özelde Türkiye’deki sağ siyasi partiler üzerine olan etkilerinin neler olduğunu literatür taraması, anket analizi yöntemlerini bir arada kullanarak değerlendirmeye çalışmıştır. Çalışmada, veri edinim yöntemi olarak; anket ve literatür taraması bir arada kullanılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle nitel veriler olan, küreselleşmenin kuramsal çerçevesi ve sağ siyasete olan etki alanları ele alınarak değerlendirilmiş ve sonrasında Ak Parti ve MHP üzerine Türkiye genelinde 14 ilde yapılan “anket çalışması” ile partilerin taban kadrosunda yer alan parti üyeleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma: 06.05.2013-12.11.2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. İllerin belirlenmesinde, mecliste temsil edilen sağ siyasi partilerin 2011 yılı genel seçim sonuçları dikkate alınmıştır.

1.2.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada elde edilen bulgular araştırmanın evreni ile sınırlıdır. Küreselleşmenin ekonomik boyutu dahilinde çalışma, parti siyaseti üzerindeki etki ve algı ölçümlerine odaklanmış ve küreselleşmenin Türkiye’deki sağ siyasi partilere etkileri ile de sınırlandırılmıştır. Çalışma ile ilgili bir diğer sınırlandırma ise yönteme ilişkindir. Bu çerçevede çalışma, ele alınan örnekleme ilişkin psikolojik değişkenler ve uygulanan ölçüm araçlarının güvenilirlik ve geçerliliği ile sınırlıdır. Anket sorularının hazırlanması aşamasında yaşanan sınırlılıklar “Uzman Paneli” çalışması yapılarak aşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca değinilmesi gerekir ki, sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların tamamen deneyselliğe oturtulamamasından kaynaklanan sınırlılıklar bu çalışmada da bulunmaktadır.

1.3.Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Verilerin analizine ilişkin sorulara verilen cevaplarda partililerin doğru ve samimi bir şekilde, parti disiplini, siyasal gündem gibi dış etkenlerden bağımsız cevaplar verdikleri varsayılmaktadır. Ayrıca araştırmada elde edilen anket cevaplarının veri analizinde kullanılan istatistiksel tekniklere bakıldığında “SPSS for Windows 20.0 (IBM)” programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Bütün soru grupları için KMO (Kaiser- Meyer- Olkin) değeri, 0, 88 olarak bulunurken, Cronbach Alpha değeri 0,848 olarak ölçülmüştür. Analiz yöntemleri olarak öncelikle ölçeklerin güvenilirlik, geçerlilik ve iç tutarlılık ölçütü ortaya konulmuştur. Demografik özelliklerin frekans analizi, yüzdelik dilimleri ve çapraz tabloları yapılmıştır. Sonrasında parti dağılımına göre ANOVA testi yapılmış, aritmetik ortalama ve standart sapmaları alınmıştır.

2.Küreselleşme ve Ekonomik Sistemden Kaynaklanan Sorunlar

Küreselleşme sürecinin temel sacayaklarından birini oluşturan ekonomik boyutunu, kapitalist serbest piyasa ekonomisinin, rekabetin, üretim ve tüketim ilişkilerinin ulus-aşırı hale gelmesi olarak ele almak mümkündür (Şahin, 2009: 80-92). Ekonominin küresel hale gelmesinin başlıca nedenleri; yerel üretimin yetersiz oluşu, uluslararası fiyat farklılıkları, bilişim ve iletişim teknolojilerinin çok yönlü gelişimi olarak sıralanabilir. 1990’lardan itibaren küreselleşmenin hız kazanmasıyla ekonomik anlamda küreselleşmenin teorik ve pratik açıdan değerlendirilmesine ilişkin farklı yaklaşımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Buna göre, ekonomik küreselleşme, artan sınır ötesi karşılıklı bağımlılığa, mal, hizmet ve para piyasalarının bütünleşmesine işaret etmektedir (Narula, 2000: 141-142). Ekonomik faaliyetlerde yaşanan sınır ötesi genişleme, küresel ticaret ve sermaye piyasasında yaşanan gelişmeler şeklinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda küresel ekonomik entegrasyon, neo-liberal küreselleşmenin yaygınlaşmasına paralel olarak ortaya çıkmaktadır. Bütüncül bir küreselleşme sürecinin, ekonomik büyüme açısından daha anlamlı sonuçlar doğurduğunu ve bu tür politika tercihlerinin daha yüksek büyüme hızlarına ulaşmayı sağladığı ifade edilmektedir.

Ancak küresel anlamda neo-liberal politikaların uygulandığı gelişmekte olan ülkelerde, gerek büyüme rakamları, gerek finansal krizler ve gerekse piyasa gelişmeleri açısından yaklaşık son yirmi yıl içerisinde

önemli problemlerin yaşandığı ileri sürülmektedir. Geçiş ekonomileri de sürece dâhil edildiğine, bu ülkeler içerisinde iyi performans gösterenlerinin dahi yoksulluk oranının yüksek düzeyde olduğu gözlemlenmektedir (Rodrik, 1997). Bu durum siyasi partilerin politikalarında küresel ekonomik sistemden kaynaklanan sorunlara daha fazla yer vermelerini zorunlu hale getirmektedir. Nitekim ekonomilerdeki yoksulluk sınırlarının genişlemesinin yanı sıra küreselleşmenin ekonomiler üzerindeki bir diğer etkisi, kendi ulusal ekonomilerini kontrol etme konusunda ulus-devletlerin ağırlıklarının azalması yönünde ifade edilmektedir. Ulusal organlardan uluslararası kurumlara ve kuruluşlara doğru kısmi bir otorite ve güç transferinin yaşanması da yine bu bağlamda gözlemlenebilir.

Yaşanan süreci doğrulayan pek çok ekonomik gösterge ortaya çıkmakla birlikte¹, siyasi açıdan bakıldığında da benzer sonuçlar elde edilebilmektedir. Küreselleşmenin yoğunluğunun artması ile birlikte uluslararası kurum ve kuruluşlar, ulus-devletlere ilişkin ekonomik ve siyasi kararların alınması sürecinde daha etkili olmaya başlamıştır. Bu minvalde, küreselleşmenin ekonomik boyutu, ülkeler için küresel çapta ticareti arttırıcı bir etki göstermiştir. Küreselleşme ile birlikte böyle olumlu bir sonucun ortaya çıkmasının arkasında öncelikle dünya piyasalarının entegrasyonun ve hızlı teknolojik değişmelerin, düşük işlem ve iletişim maliyetlerinde ortaya çıkan verimlilik gibi etkenlerin olduğu belirtilmektedir. Bu noktada dünyadaki birçok ülkenin son dönemde dünya ticaretine ve dolayısıyla da küresel ekonomiye aktif olarak katılmaya başladıkları söylenebilir (Dikkaya ve Deniz, 2006: 163-181). Küreselleşmenin ekonomik aktörleri tüm dünyada hareket etmektedirler. Devletlerin borsalarında yaşanan herhangi bir istikrarsızlık kısa zamanda diğer devletlerin borsalarında da olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Piyasalar siyasi ve ekonomik gelişmelere karşı aşırı duyarlı hale geldiği için sermaye hareketleri anlık zaman dilimleri içinde bir ülkeden diğerine yön değiştirebilmektedirler (Turan, 2011: 56-80). Bu anlamda küreselleşme hayatın birçok alanında farklılaşmaları, kolaylıkları sağlamakla birlikte zorlukları, sıkıntıları, eşitsizlikleri ve zararları da getirebilen bir süreç olarak karşımıza çıkmakta ve hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için ekonomik anlamda farklı problemler ortaya çıkarabilmektedir. Neo-liberal politikaların dünya ekonomilerine tek ve tartışmasız bir alternatif olarak sunulması ve bunun dışında davranırlarsa küresel sistemin dışına itilecekleri endişeleri yaratılması bu olumsuz tablonun devam etmesine katkıda bulunmaktadır. Çok uluslu şirketler, küreselleşmenin uluslararası temsilcilerinden biri olarak gelişmekte olan dünyanın zaten kıt olan kaynaklarının etkin dağılımını engelleyebilmekte ve zaten büyük oranda olan bölüşüm sorunlarının katlanarak artmasına neden olabilmektedirler. Yaşanan bölüşüm sorununun sebebi sadece çok uluslu şirketler değil küresel sistemin temelinde yer alan serbest pazar ekonomisi ya da namı diğer vahşi kapitalizm olarak da görülebilmektedir.

Soğuk Savaş sonrası dönemde teknoloji ve bilgi alanındaki hızlı dönüşümlerle ve bizzat sermaye aracılığıyla şekillenen yeni bir küreselleşme süreci olarak tanımlanmakta ve bu kapsamda ortaya atılan söylemlerin “zengini daha zengin fakiri ise daha fakir yaptığı” yönündeki iddialar özellikle fakir olarak nitelenen uluslar için doğru kabul edilebilmektedir (Hatıplı, 2017: 77-87). Ayrıca küreselleşmenin ekonomik anlamda getirdiği sorunlar kapital dünyanın bir getirisi olarak diğer küresel sorun alanlarını (çevre, yoksulluk ve bazen de terör) da tetikleyici etkiye sahip olabilmektedir.

Neo-liberalizmin “turbo” özelliklerine dayandırılan bir diğer küresel ekonomik sorun alanı ise piyasa dinamiklerine dayalı olarak tüketicilerin harcama, borçlanma ve şirketlerin yatırım yapma istekleriyle ilgili olarak görülmekte ve yaşanan isteksizliklerin tüketici ve iş çevrelerin güvensizliği ile bütünleşerek, küresel alanda oluşan ekonomik krizleri ortaya çıkardığı söylenmektedir. İki binli yıllarda yaşanan ve etkileri tüm dünyada hissedilen küresel mali krizler, küreselleşme ile ekonomik alanda oluşan sorun alanlarına çözüm üretmenin gerekliliği noktasında birçok gelişmiş ülkeyi bir araya getirmiştir. Hatta 2009 yılı sonrasında ABD Başkanı Obama’nın yönetiminde neo-liberal önceliklerin yeniden belirlenmesi yoluna gidilerek, devletin bireylere yönelik sosyal desteklerinin arttırılmasına ve bu sayede kapitalizmin yumuşatılması için çalışıldığı bilinmektedir (Heywood, 2013: 129). Dolayısıyla küresel ekonomik sistemden kaynaklanan sorunlara çözüm üretmeye yönelik politikalar üretmek, siyasi partiler için her zamankinden daha önemli bir hal almıştır.

3.Araştırmanın Bulguları

Çalışma kapsamında araştırmada elde edilen bulgular, katılımcıların “Demografik Bilgiler”, “Küreselleşme ve Batının Ekonomik Egemenliği”, “Küresel Ekonomik İlişkilerin ve Türkiye’nin Ekonomik Gücü”, “Küresel Ekonomi ve Yoksulluk” başlıkları altında analiz edilmektedir.

¹ Güncel veriler için Bkz. <https://data.worldbank.org/country/turkey?locale=tr>
<https://www.worldbank.org/tr/country/turkey>

3.1. Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılan 994 parti mensubunun %48, 212'si Ak Parti'den, %51, 788'i ise MHP'den katılmıştır.

Tablo 1. Parti Değişkenine Ankete Katılım Oranları

	% Katılım
Ak Parti	48,212
MHP	51,788

3.1.1. Cinsiyet

Genel olarak cinsiyete göre ankete katılım oranlarına baktığımızda katılımcıların %68,4'ü erkek, %31,6'sı ise kadındır. Araştırmaya katılan parti mensuplarının cinsiyete göre dağılımları aşağıdaki tabloda detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 2. Parti Değişkenine Cinsiyete Göre Dağılımları

		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kadın	
Ak Parti	Frekans	301	180	481
	Yüzde (%)	62,6	37,4	100,0
MHP	Frekans	379	134	513
	Yüzde (%)	73,9	26,1	100,0
Toplam	Frekans	680	314	994
	Yüzde (%)	68,4	31,6	100,0

Parti değişkenlerini dikkate alarak araştırmaya katılan parti mensuplarının cinsiyet dağılımlarına bakıldığında Ak Parti'den araştırmaya katılanların %62,6'sı erkek, %37,4 ise kadındır. MHP'de ise ankete katılanların %73,9'u erkek, %26,1'i ise kadındır. Bu durum MHP'deki kadın parti üyesinin Ak Parti'ye oranla daha az olması ile açıklanabilir.

3.1.2. Gelir Dağılımları

Tablo 3'te yer alan parti değişkenlerini dikkate alarak araştırmaya katılan parti mensuplarının aylık gelir düzeyi dağılımlarına baktığımızda Ak Parti'den katılanların %41,2'sinin 1000 TL ve aşağısı aylık gelire, %47,2'sinin 1001-3000TL arası aylık gelire, %9,5'inin 3001-5000 arası aylık gelire, %2,0'nin 5001 TL ve üzeri aylık gelire sahip olduğu görülmektedir. MHP'den katılanların ise %40,2'sinin 1000 TL ve aşağısı aylık gelire, %52,5'inin 1001-3000 arası aylık gelire, %6,4'ünün 3001- 5000 arası aylık gelire, %0,9'unun 5001 TL ve üzeri bir aylık gelire sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Parti Değişkenine Göre Aylık Gelir Düzeyi Dağılımları

		Aylık Gelir Düzeyi				Toplam
		1000 TL ve aşağısı	1001 - 3000 TL	3001 - 5000 TL	5001 TL ve üzeri	
Ak Parti	Frekans	186	213	43	9	451
	Yüzde (%)	41,2	47,2	9,5	2,0	100,0
MHP	Frekans	187	234	29	4	454
	Yüzde (%)	40,2	52,5	6,4	0,9	100,0

Araştırmaya katılan parti mensuplarının aylık gelir dağılımlarını dikkate alarak baktığımızda %41,2'sinin 1000 TL ve altında, %49,4'nün 1001-3000 TL arasında, %8,0'nin 3001-5000 TL arasında, %1,4'ünün 5001 TL ve üzeri aylık gelire sahip olduğu görülmektedir. Buradan her iki partinin de daha çok alt gelir düzeyi ve orta alt gelir düzeyi kesime hitap ettiği sonucu çıkarılabilir. Ancak aylık gelir

dağılımlarına ilişkin sonuçlarda Ak Parti ve MHP arasında 3000TL ve yukarısı için büyük denilebilecek gelir farklılıkları dikkati çekmektedir.

3.1.3. Parti Değişkenine Göre Siyasi Eğilim Dağılımları

Siyasi eğilimlere ilişkin dağılımlara tablo 4'ü dikkate alarak, detaylı olarak baktığımızda Ak Parti'den araştırmaya katılanların %48,7'sinin kendisini muhafazakâr olarak tanımladığı, %8,5'inin kendisini milliyetçi olarak tanımladığı, %4,3'ünün kendisini liberal olarak tanımladığı, %21,3'ünün kendisini milliyetçi-muhafazakâr olarak tanımladığı, %17,2'sinin kendisini muhafazakâr-demokrat olarak tanımladığı görülmektedir. MHP'den katılanların ise %5'nin kendisini muhafazakâr olarak tanımladığı, %72,6'sının kendisini milliyetçi olarak tanımladığı, %2,6'sının kendisini liberal olarak tanımladığı, %18,0'ının kendisini milliyetçi-muhafazakâr olarak tanımladığı, %9,3'ünün kendisini muhafazakâr-demokrat olarak tanımladığı görülmektedir.

Tablo 4.Parti Değişkenine Göre Siyasi Eğilim Dağılımları

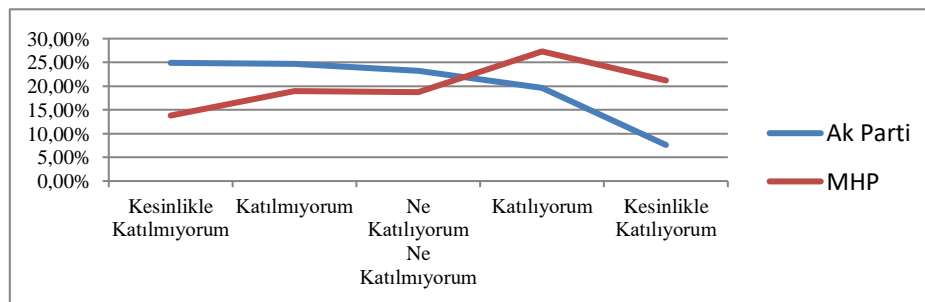
		Siyasi Eğilimler					Toplam
		Muhafazakâr	Milliyetçi	Liberal	Milliyetçi- Muhafazakâr	Muhafazakâr- Demokrat	
Ak Parti	Frekans	229	40	20	100	81	470
	Yüzde (%)	48,7	8,5	4,3	21,3	17,2	100,0
MHP	Frekans	25	363	13	90	9	500
	Yüzde (%)	5,0	72,6	2,6	18,0	1,8	100,0

Ankete katılan parti mensuplarının siyasi eğilim dağılımlarını dikkate alarak genel olarak değerlendirmeye çalıştığımızda ise Ak Parti'de sağ siyasete ilişkin farklı eğilimlerin daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bu durum kendisini muhafazakâr-demokrat olarak tanımlayan Ak Parti'de merkez sağ seçmenin kendisini bulduğunun bir göstergesi olarak ele alınabilir. Ayrıca parti mensuplarının yaklaşık %22'lik bir diliminin kendisini milliyetçi-muhafazakâr ve %8,5'lik bir diliminin de kendisini sadece milliyetçi olarak tanımlaması, parti de tahmin edilenden çok daha fazla bir kesimin kendisini milliyetçi olarak tanımladığını ve bu eğilimle parti mensubiyeti içerisinde yer aldığını ortaya koymaktadır.

MHP'de ise milliyetçilik eğilimi doğrultusunda yoğun bir homojenlik göze çarpmaktadır. Bu durumu MHP'nin bir ideoloji partisi olması ile ilişkilendirmek mümkündür. Ayrıca ikinci bölümde yer alan literatür araştırmaları dikkate alınarak, MHP'nin tarihsel dinamikler içerisindeki düşünce yapısının dönüşümü düşünüldüğünde parti mensuplarının sadece %18'lik bir kesiminin kendisini milliyetçi-muhafazakar olarak tanımlaması, partinin geçmişe nazaran daha seküler ve ideolojik bakımdan daha homojen bir yapılanmaya sahip olduğunu göstermektedir. Daha açıklayıcı bir ifade ile özellikle 1980'lerden itibaren MHP'nin geçirmiş olduğu gelişme/dönüşüm, partiyi ideolojik anlamda merkez siyasetine daha yakın tutmayı başarmış, bir ölçüde partiyi daha modern ve küresel siyasete uyumlu kılmıştır. Ancak parti siyasi anlamda bir yumuşama sürecine girerek, merkez siyasetine yaklaşmaya çalışırken, var olan milliyetçi-muhafazakâr tabanın partiden kopmasına sebep olmuş görülmektedir.

3.2.Küreselleşme ve Batının Ekonomik Egemenliği

Şekil 1.İfade: Küreselleşme Demek, Batının Ekonomik Egemenliği Altına Girmek Demektir.

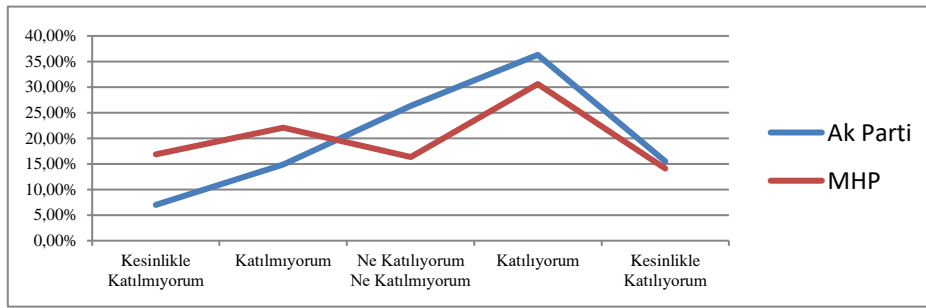
AKP:%50 MHP:%32,7

“Küreselleşme demek, batının ekonomik egemenliği altına girmek demektir” ifadesine ilişkin her iki partinin üyelerinin vermiş oldukları yanıtları genel olarak değerlendirdiğimizde, her iki partinin de aritmetik ortalamalarının ve standart sapmalarının birbirlerine yakın aralıklarda olduğunu söylemek mümkündür. Ancak partilerin farklılaştıkları önemli nokta beşli likert ölçeğe farklı katılma düzeyleri üzerinde yoğunlaşmış olmalarından gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, küreselleşme demek, batının ekonomik egemenliği altına girmek demektir ifadesi için Ak Parti mensupları toplamda %49,6’lık bir oranla kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum ifadelerini tercih ederken, MHP mensupları toplamda %48,5’lik bir oranla katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum ifadelerini tercih etmiştir. Bu durum Ak Parti’nin küreselleşmeye ve küreselleşmenin temel sacayaklarından olan serbest piyasa ekonomisi ve neo-liberalizmle barışık politikalar takip etmesiyle ilişkilendirilebilir. Ak Parti’nin iktidarda olduğu yıllarda yürütülen özelleştirmeler² de küresel siyaset ve serbest piyasa ekonomisi ile uyumlu politikalar dâhilindeki uygulamalara örnek olarak verilebilir. İfade parti tabanının katılım düzeyi ile ilişkilendirildiğinde, parti tabanıyla merkezin uyumlu olduğunu söylemek mümkündür.

MHP’li katılımcıların ise “küreselleşme demek, batının ekonomik egemenliği altına girmek demektir” ifadesine katılma düzeylerinin yüksek olması, parti merkezinin küreselleşmeye karşı daha şüpheci yaklaşıma sahip olmasının etkisiyle açıklanabilir. Bu durumda MHP yönetiminin küreselleşme karşısındaki şüpheci yaklaşımı tabanda kendisini küreselleşme ve dolayısıyla serbest piyasa ekonomisi karşısı olarak bulmaktadır.

3.3.Küresel Ekonomik İlişkilerin ve Türkiye’nin Ekonomik Gücü

Şekil 2.İfade: Küresel Ekonomik İlişkilerin Artması Türkiye’nin Ekonomik Gücünü Arttırmaktadır.

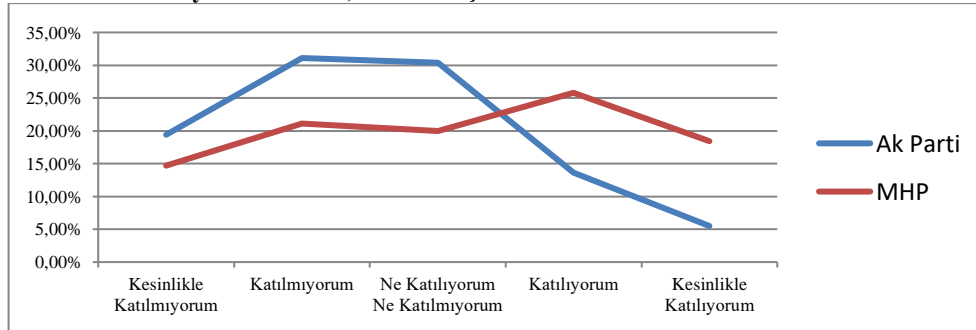
AKP:%21 MHP:%39

² 2003- 2012 yılları arası yapılan özelleştirmeler için bkz: **Rakamlarla Özelleştirmeler; TC Özelleştirme Dairesi Başkanlığı Yayınları; YİBİTAŞ Kraft Torba Sanayi A.Ş., TAKSAN Takım Tezgahları San.ve Tic.A.Ş., HAVELSAN Hava Elektronik San.ve Tic. A.Ş., MEYBUZ Meyve ve Buzlu Muhafaza. A.Ş., ERYAĞ Erciyes Yağ Sanayii A.Ş., GERKONSAN Gerede Çelik Kons. A.Ş., SÜTAŞ Bursa ve Havalisi Pastörize Süt A.Ş., Gemlik Gübre Sanayii A.Ş., Alkollü İçkiler Sanayii ve Ticaret A.Ş., ESGAZ Eskişehir Şhiriçi Doğalgaz Dağ., İGSAŞ İstanbul Gübre Sanayii, ETİ Bakır A.Ş., Divriği-Hekimhan Madenleri A.Ş., BURSAGAZ Bursa Şhiriçi Doğalgaz Dağ., Amasya Şeker Fabrikası A.Ş. Amasya Pancar Ekicileri Koop., ETİ Gümüş A.Ş., ETİ Krom A.Ş., Çayeli Bakır İşletmeleri, ETİ Elektrometalurji A.Ş., Kristal Tuz Rafinerisi Sanayi ve Ticaret A.Ş., İstanbul İmar Ltd. Şti., Ataköy Marina ve Yat İşletmeleri, Ataköy Turizm Tesisleri ve Ticaret A.Ş., Samsun Gübre Sanayii A.Ş., Manisa Pamuklu Mensucat A.Ş., Eti Alüminyum A.Ş., Kıbrıs Türk Hava Yolları Ltd. Şti., TEKA Puro Üretim ve Ticareti A.Ş., Türk Telekomünikasyon, Adapazarı Şeker Fabrikası A.Ş., TÜPRAŞ Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş., Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş., Başak Emeklilik A.Ş., Başak Sigorta A.Ş., BUMAS Karaman Bulgur Sanayi ve Ticaret; Nobel Kim. San. A.Ş., PETKİM Petrokimya Holding A.Ş., Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş., Sakarya Elektrik Dağıtım A.Ş., Meram Elektrik Dağıtım A.Ş., Osmangazi Elektrik Dağıtım A.Ş. Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş., Çamlıbel Elektrik Dağıtım A.Ş., Çoruh Elektrik Dağıtım A.Ş., ASBAŞ Antalya Serbest Bölge İşleticisi A.Ş., Ziraat Portföy Yönetimi A.Ş., Tasfiye Halinde Türk Ticaret Bankası A.Ş., Yeşilirmak Elektrik Dağıtım A.Ş., Fırat Elektrik Dağıtım A.Ş., Trakya Elektrik Dağıtım A.Ş.**

Yukarıdaki ifadenin ankete katılanlara yöneltilmesi ile görülmektedir ki, her iki partinin de ekonomik ilişkilerin küresel boyutta artması ve bu durumun Türkiye'nin ekonomisine olumlu etkide bulunacağı yönündeki ifadeye orta düzeyde bir katılma oranı ile nispeten pozitif ve homojen bir bakış açısı ile yaklaşıkları görülmektedir. İfadeye katılma oranının yüksekliği ve standart sapmalar dikkate alındığında, Ak Parti'nin ifadeye MHP'ye oranla %7,1'lik bir farkla daha homojen, ılımlı ve katılma yönünde daha pozitif olduğu söylenebilir. Bu durumu her iki partinin küreselleşmeye ve küresel ekonomiye bakışları ile açıklamak mümkündür. Çünkü bu ifadede elde edilmiş olan veriler çalışmanın ikinci bölümünde detaylı olarak yer verdiğimiz Ak Parti'nin de MHP'nin de küreselleşmeye ve etkilerine bakışları ile aynı doğrultuda görülmektedir. Nitekim küresel siyasetin bir getirisi olarak siyasi partilerin politikalarının birbirlerine benzediği yönündeki eleştirel yaklaşımları da gözönünde bulundurduğumuzda, siyasi partilerin özellikle serbest piyasa ekonomisine dayalı ekonomi politikalarının benzer nitelikte olduğunu, parti programlarından hareketle söylemek mümkündür. Ayrıca demografik veriler aracılığı ile parti değişkenine göre meslek dağılımlarına bakıldığında her iki partiden ankete katılanların yaklaşık %69'unu özel sektör çalışanlarının oluşturduğu görülmektedir. Bu durum da küresel ekonomik sistemle (serbest piyasa ekonomisi) ve neo-liberal politikalarla uyumlu bir yapılanmanın tercih edilmesinin sebepleri arasında değerlendirilebilir. Fakat küresel ekonomik ilişkilerin Türkiye'nin ekonomik gücünü arttıracığına ilişkin katılma derecelerindeki artışa rağmen "kesinlikle katılıyorum" ifadesine katılımın her iki parti ortalamasında da yaklaşık %14'ler civarında keskin bir düşüş göstermesi, partilerin siyasi dağılımlarına referansla değerlendirildiğinde her iki partide de yer alan milliyetçi ve milliyetçi-muhafazakâr eğilimlerle açıklanabilir.

3.4. Küresel Ekonomik İlişkilerin ve Türkiye'nin Ekonomik Gücü

İfade: Türkiye Ekonomisi, Küreselleşmeden Olumsuz Yönde Etkilenmektedir.

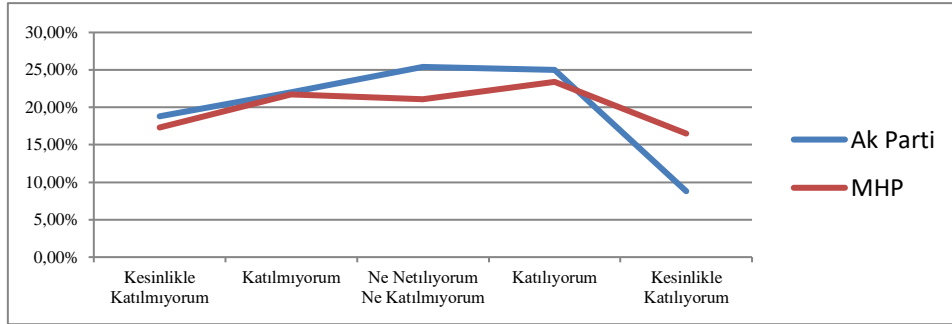
AKP:%50,05 MHP: %35,8

Türkiye ekonomisinin küreselleşmeden olumsuz yönde etkilenip etkilenmemesine ilişkin görüşleri değerlendiren diğer ifadelerde yukarıda yer alan küresel ekonomik ilişkilerin artmasıyla Türkiye'nin ekonomik gücünün artacağı yönündeki ifade ile paralellik göstermektedir. Ancak anket çalışması içerisinde ifadelerin daha negatif içeriğe sahip olanlara MHP'li katılımcıların katılma oranının arttığı görülmektedir. Nitekim "Türkiye Ekonomisi, Küreselleşmeden Olumsuz Yönde Etkilenmektedir" ifadesine ilişkin katılım oranları toplamda 3, 12'lik aritmetik ortalamaya sahip olurken daha pozitif içerikli olan bir diğer ifadeye katılma oranı ise 3,03 düzeyinde olmuştur. Bu durum her ne kadar MHP'lilerin küreselleşmenin daha çok tehdit boyutuyla ilgili ifadelerle daha fazla katıldığını göstermekte ise de küreselleşmenin ekonomik boyutuna ilişkin görüşlerini değerlendirme noktasında yapılan literatür taraması ile birlikte değerlendirildiğinde, küreselleşmenin fayda elde edilen yönlerine katılım konusunda bir fikir birliği olduğu görülmektedir. Ancak küresel siyaset her zaman fayda ve yarar getirmemekte, kimi zaman yapılan uluslararası anlaşmalardan hareketle ağır yükümlülük ve sorumluluklar da getirebilmektedir. Bu nokta da belirtmek gerekir ki, ülkelerin, toplumların ve insanların hayatlarında kaçınılmaz olarak yer aldığı kabul edilen küreselleşme olgusunun sadece faydalı yönlerine dâhil olarak geri kalanından kendini soyutlamak mümkün değildir.

Ak Parti'de ise MHP'nin aksine küreselleşmeye ilişkin olumsuz içeriğe sahip ifadelerde katılım oranlarının daha fazla düştüğü görülmektedir. Nitekim anket içerisindeki diğer ifadelerle olan yaklaşımlarda birlikte değerlendirildiğinde, Ak Parti'nin küreselleşme yaklaşımının ılımlı ve algısının da daha çok "fırsat" odaklı olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

3.5. Küresel Ekonomi ve Yoksulluk

İfade: Küresel Ekonomik İlişkilerin Artması Türkiye'deki Yoksulluğu Arttırmaktadır.

AKP:%30 MHP: %35

Yukarıdaki ifadeye ilişkin partiler bazında aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarını değerlendirdiğimizde, Ak Parti mensuplarının “küresel ekonomik ilişkilerin artması Türkiye’deki yoksulluğu arttırmaktadır” ifadesine katılım düzeyleri 2,83 orta puan aralığında ve dolayısıyla katılımda orta düzeydedir. MHP’li parti üyelerinin ise Ak Partiden az farkla 3,00’lük bir ortalamayla ifadeye orta düzeyde katıldıkları görülmektedir. Dolayısıyla aynı puan aralığında olmakta birlikte MHP’li üyelerin ifadeye katılma oranlarının Ak Partili üyelere göre nispeten daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. İfadelere verilen cevapların farklılık durumu değerlendirildiğinde, Ak Parti’nin 1,244’lük bir standart sapmaya sahip olduğu, MHP’nin ise 1,343’lük bir standart sapmaya sahip olduğu görülmektedir. Küresel ekonomik ilişkilerin artmasının Türkiye’deki yoksulluğu arttırdığı yönündeki ifadeyi partiler bazında değerlendirdiğimizde küreselleşme–ekonomi ve yoksulluk ilişkisinde bir diğer ifadelere verilen yanıtlar ile paralellik olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum hem anket sorularına partililerin içtenlikle cevap verdiğini göstermekte hem de küreselleşme olgusunu ve temel sacayaklarından biri olan küreselleşmenin ekonomik boyutuna bakış açısının çok da olumsuz olmadığını göstermektedir.

SONUÇ

Küreselleşmenin ekonomik boyutunun, tüm küresel süreçler üzerinde baskın bir etkiye sahip olduğu günümüzün yaygın kabulleri arasındadır. Ekonominin küreselleştiği bu süreçte ulus-devlet yönetim anlayışının da değişime uğradığı görülmektedir. Ortaya çıkan küreselleşme süreçlerine uygun politikalar üreten, küresel krizler karşısında önlem alabilen ve küresel süreçlerle uyumlu ulus-devlet formları ön plana çıkmaya başlamıştır. Dolayısıyla yaşanan süreç küreselleşme ve ekonomik boyutunun siyasi partilerin politik konumlanışlarında da kendisini göstermektedir. Temel varlık sebepleri iktidara gelmek olan siyasi partilerin (Özbudun, 1977), küresel ekonomik sistemden kaynaklanan sorunlar ve bu sorunların çözüm yollarına ilişkin politika üretmesi iktidara gelebilmeleri ve/veya iktidarda kalabilmeleri için son derece önemli gözükmektedir. Nitekim günümüz siyasi partilerinin iktidara gelebilmek ve iktidarda kalabilmek adına sadece ulusal politikalar üretmesi değil, tüm küresel süreçleri de gözeten politikalar üretmeleri, mücadele alanlarını ve söylemlerini buna uygun oluşturmaları gerekmektedir. Çalışmada, küreselleşmenin ekonomik boyutu ile küreselleşme etrafında meydana gelen temel sorunlara eleştirel bir yaklaşımda bulunularak bu çerçevede ortaya çıkan belli başlı sorun alanlarına değinilmiştir. Bu kapsamda siyasi partilerin küresel ekonomik sistemden kaynaklanan sorunlar bu sorunların çözüm yollarına ilişkin politika üretmesi iktidara gelebilmeleri ve/veya iktidarda kalabilmeleri için son derece önemli gözükmektedir. Çünkü küresel sistemin vazgeçilmez yapılanmalarından olan ulus-devletlerin birincil dereceden politika üretene ve uygulayıcısı siyasi partilerdir. Çalışma Türkiye’nin sağ siyaseti temsil eden, mecliste yer alan ve birçok açıdan benzer tabana sahip iki siyasi partisi olan Ak Parti ve MHP örnekleri üzerinden yapılmıştır. Böylece bu iki partinin küresel ekonomik sisteme yaklaşımlarının siyasi partilerin tabanları ile olan uyum süreçlerinin birbirlerini yansıtıp yansıtmadıklarının görülmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda anket yönteminin kullanıldığı çalışmada küresel ekonomik sistemle uyumlu politikalar takip eden siyasi partilerin hem parti tabanları ile daha doğrusal politikalar takip ettikleri hem de genel siyasi süreç ve politikalarda daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu durum öncelikle kendisini muhafazakâr-demokrat olarak tanımlayan Ak Parti için değerlendirilmeye çalışılmıştır. Son dönemde merkez sağ seçmenin kendisini bulduğu bir parti olarak Ak Parti; küreselleşmeye tüm süreçleri ve boyutları ile birlikte daha ılımlı yaklaşmaktadır. Bu durum ankette yer alan demografik göstergelerin yanı sıra Ak Parti mensuplarının küresel ekonomik sisteme ilişkin olumsuz

ifadelere yaklaşık %45'lik bir ortalama ile katılmama eğiliminde olmayı tercih etmelerinden de anlaşılmaktadır. Dolayısıyla parti ve parti mensupları arasındaki bağıl ilişki, Ak Parti'nin küreselleşmeye ve küreselleşmenin temel sacayaklarından olan serbest piyasa ekonomisi ve neo-liberalizmle barışık politikalar takip etmesiyle ilişkilendirilebilir. Ak Parti'nin iktidarda olduğu yıllarda yürütülen özelleştirme politikaları da küresel siyaset ve serbest piyasa ekonomisi ile uyumlu politikalar dâhilindeki uygulamalara örnek olarak verilebilir. Anket çalışmasında yer alan ifadelere verilen cevaplardan yola çıkarak, parti tabanının katılım düzeyi ile merkezin uyumlu olduğunu söylemek mümkündür.

MHP'de ise milliyetçilik eğilimi doğrultusunda yoğun bir politik homojenlik göze çarpmaktadır. Bu durumu MHP'nin bir ideoloji partisi olması ile ilişkilendirmek mümkündür. Ayrıca MHP'nin tarihsel dinamikler içerisindeki düşünce yapısının dönüşümü düşünüldüğünde parti mensuplarının sadece %18'lik bir kesiminin kendisini milliyetçi-muhafazakâr olarak tanımlaması, partinin geçmişe nazaran daha seküler ve ideolojik bakımdan daha homojen bir yapılanmaya sahip olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Daha açıklayıcı bir ifade ile özellikle 1980'lerden itibaren MHP'nin geçirmiş olduğu gelişme/dönüşüm, partiyi ideolojik anlamda merkez siyasetine daha yakın tutmayı başarmış, bir ölçüde partiyi daha modern ve küresel siyasete uyumlu kılmıştır. Bu durum aynı zamanda partiyi merkez siyasetine yaklaşmıştır. MHP küreselleşmeye tüm süreçleri ve boyutları ile birlikte şüpheli yaklaşmaktadır. Ankete katılan partililerin küreselleşmeye olumsuz yaklaşan ifadeleri Ak Partililere kıyasla daha fazla katılım göstermeleri bu doğrultuda açıklanabilmektedir. Diğer bir ifade ile MHP yönetiminin küreselleşme karşısındaki şüpheli yaklaşımı, tabanda kendisini küreselleşme ve dolayısıyla serbest piyasa ekonomisi karşıtı olarak bulmaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, her iki parti mensubu katılımcılarında küreselleşmenin ekonomik boyutuna ilişkin ifadelere orta düzeyde katılım göstermektedir. Dolayısıyla küreselleşmenin ve küresel ekonominin Türkiye'nin ekonomisine olumlu etkide bulunacağı yönündeki ifadelere orta düzeyde bir katılım oranı ile nispeten pozitif ve homojen bir bakış açısı ile yaklaştıkları görülmektedir. Bu durumu her iki partinin küreselleşmeye ve küresel ekonomiye bakışları ile açıklamak mümkündür. Çünkü Nitekim küresel siyasetin bir getirisi olarak siyasi partilerin politikalarının birbirlerine benzediği yönündeki eleştirel yaklaşımları da gözönünde bulundurduğumuzda, siyasi partilerin özellikle serbest piyasa ekonomisine dayalı ekonomi politikalarının benzer nitelikte olduğunu, parti programlarından hareketle söylemek mümkündür. Ayrıca demografik veriler aracılığı ile parti değişkenine göre meslek dağılımlarına bakıldığında her iki partiden ankete katılanların yaklaşık %69'unu özel sektör çalışanlarının oluşturduğu görülmektedir. Bu durum da küresel ekonomik sistemle (serbest piyasa ekonomisi) ve neo-liberal politikalarla uyumlu bir yapılanmanın tercih edilmesinin sebepleri arasında değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

DİKKAYA Mehmet ve Deniz Fatih (2006), "Ekonomik Küreselleşmenin Yol Açtığı Problemler: Teorik Bir Bakış", **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:2, Sayı:3, ss: 163-181.

DUVERGER, Maurice (1970), **Siyasi Partiler**, Ankara, Bilgi Yayınevi, I. Baskı, Çev.: Ergun ÖZBUDUN.

HATİPLER, Mustafa, (2017), "Neoliberalizmin Öteki Yüzü: Yoksulluğun Küreselleşme Kaldırıcı", **The Journal of International Scientific Researches Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi**, 2(5), ss: 77-87.

HEYWOOD, Andrew (2013), **Küresel Siyaset**, Çeviren: Nasuh Uslu, Haluk Özdemir, Adres Yayınları, Ankara.

<https://data.worldbank.org/country/turkey?locale=tr>

<https://www.worldbank.org/tr/country/turkey>

- KARAÇAY, Hatice (2016), “Bretton- Woods Kuruluşları, Newyork Uzlaşısı ve Yoksullukla Mücadele Politikaları”, **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:34, Sayı:1, ss: 93-114.
- NARULA, R. And DUNNING, H.J. (2000), “Industrial Development, Globalization And Multi-national Enterprises: New Realities Fo Developing Countries”, **Oxford Development Studies**, Vol: 18, No: 2, pp: 142-167.
- ÖZBUDUN, Ergun (1977), **Siyasal Partiler**, Ankara, AÜHF Yayını. 2. Baskı.
- RODRIK, Dani (1997), **Küreselleşme Sınırı Aştı mı?**, Çeviren: Akyol, Ş ve Ünsal, F, 1. Baskı, Kızılelma Yayıncılık, İstanbul.
- ROHODES, M (1995), “Subversive Liberalism: Market Integration, Globalization And The European Welfare State”, **Journal Of European Public Policy**, Vol: 2, No: 3, September, pp: 384-406.
- ŞAHİN, Köksal (2009), **Küreselleşme Tartışmaları Işığında Ulus Devlet**, Yeni Yüzyıl Yayınları, İstanbul.
- TURAN, Zübeyir (2011), “Dünyadaki ve Türkiye’deki Krizlerin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Ekonomik Kalkınmaya Etkileri”, **Niğde Üniversitesi, İİBF Dergisi**, Cilt: 4, Sayı:1, ss: 56-80.
- USAL, Zeynep Oya (2008), “Dünya Bankası ve IMF Kapsamında Uluslararası Finans Kuruluşları ve İnsan Hakları”, **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, No:39, Ekim, ss: 231- 246.